

II.
C. 2222.
C.

BOJTĚK.

ali pravlica od
viteza v drevo vpréženega.

Prijetno in kratkočasno branje.

Drugi natis.

V Ljubljani 1859.

V založbi in na prodaj pri Jan. Giontini, bukvarju.

1.

Kako gospod Bojték od svoje žene slovo vzame, prèdin v sveto deželo grè in kako mu ona novo srajco naredi, ktera mu kaže, da mu žena doma zvesta ostane.

 nékim mestu na Slovenskim je živel o času, ko so se kristjani s Turci silno za svéte kraje v jutrovi deželi bojevali, žlahtin gospod; imenovali so ga Bojtéka. Več kot v devetih deželah je njegova poštenost slovéla in tudi njegovo ženo so povsod zavoljo njenih čednost hvalili in spoštovali. Oba sta bila ubogim prava dobrotnika in starše sirot so ju imenovali.

Žlahtni gospod Bojték je že v svoji mladosti, ko so se kristjani nad nevérnike v sveto deželo napravljal, obljubo storil, to deželo obiskat, ker mu takrat ni bilo mogoče z armado iti. Silno mlad je še bil

takrat in preslabega života; njegovo serce pa je le tjè hrepénelo.

Enega dné, ko se je s svojo pobožno ženo prijazno pogovarjal, ji reče:

„Ljuba žena, veš da sim se v sveto deželo obljubil; mika me čez gore in morje, to deželo vidit in svojo obljubo spolnit v deželi, kjér je bil naš Gospod in Izveličar rojen, kjér je živel in učil in kjér je bil križan in umerl. Zato me pusti, da grem obiskat svéti grob, kamor me moje hrepénjenje vleče.“

In vsa žalostna mu je rekla gospa: „Ljubi moj mož, ali se boš pa kmalo vernil? Bojim se, da bodo hudi jeziki ta čas, ko boš dalječ od mene, me opravljali in krive priče mojo poštenost omadežovale. Sej veš, kako hudoben in zvit je svét v vsim svojim djanju in početju. Nič se ne bojim za svoje poštenje; pa prosim te, ostani doma. Kratek čas ti bom delala, kakor boš le hotel in želel.“

In to je bilo tudi rés. Pobožna gospa namreč je znala kaj ročno in umetno na strune brenkati in péti. Tako izureno je znala harpo sukati in tako ročno gósle obračati, da ji ni bilo v celim mestu enake. Pa tudi

pela je zraven tako sladko, tako mično, da so nebeški angeljčki njeno sladko petje z veseljem poslušali.

Rekel ji je pa gospod: „Nikakor mi ni več ostati, in odrinil bom. Ostani pa tudi zvesta svoji obljubi, ljuba žena, in varuj svoje poštenje z božjo pomočjo, kakor ti je mogoče. Ako me dobrotljivi Bog zopet nazaj v zlato domačijo pripelje, boš, dokler bom živel, plačilo za to vživala, da si svojo zvestost ohranila. Ako pa ne bo tako in jez to zvem, ko se vernem, te bom s pesmi dal iz hiše izgnati.“

Té besede svojega moža slišati, se je pobožna žena stresnila. Zavoljo tega je noč pred njegovim odhodom ljubega Izveličarja prosila, da bi ji moči dodélil, mu v času, ko bo od doma, zvesta ostati. In Gospod ji je poslal ponoči v sanjah angelja, ki ji je rekel: „Narèdi svojemu možu srajco iz lepega belega platna in obléci mu jo, predin odide. Dokler boš poštena, bo bela ostala na njegovim živótu.“

Kar ji je bilo rečeno, je storila. Zjutraj zgodaj je vstala in ukazala si kós ličnega platna prineesti. Lepo je bilo poglajeno in oprano. Iz njega je naredila srajco,

obleče v njo svojega moža ter reče: „Dokler bom poštena ostala, bo tudi srajca na tebi bela ostala. To ti bodi gotovo znamenje.“

Slovo sta vzela. Prav izkreno je Bojték svojo ljubo ženo objel in na serce pritisnil. Dolgo je ona za njim gledala in zdélo se ji je, kakor če bi se mu bela srajca skozi vse oblačila svetila.

2.

Kako je bil gospod Bojték v deželi nevérnikov vjet in je v drevo oprežen orati mogel.

In zgodilo se je, ko se je Bojték čez morje peljal, da je vihar barko, v kateri je bil on in deset družih romarjev, zgrabil in po valovih sem ter tje gonil. Po dolgi nevarni vožnji so prišli h kraju, pa Bog se usmili, v deželi, v kateri so zgolj hudobni nevérniki živéli. Še prédin so romarji na suho stopili, jih je že truma téh ajdov obsula, ujela in pred svojega kralja Abde-

ra man a peljala. Zarohnil je pa kralj nad ubozimi romarji: „Vi ste ogleduhi in bi radi deželo pregledali ter sovražnikom izdali. Zató mi ne bodete več odšli. Volite si tadaj: Kaj vam je ljubše? Ali da vas v morju vtopim ali pa, da bodete z mojo živino moje polje orali?“ In odgovoril je Bojték: „Ljubo mi je moje življenje, in zato Vas prosim, o gospod, ako mi hočete milost skazati, nej vlačim drevo na Vašim polju.“

Kar je Bojték hotel, v to so se tudi njegovi tovarši vdali. Tudi oni so volili, enako živini drevo na njivi vlačiti. Mislili so si vsi z Bojtékom: Sej morda vunder čas pride, da nas bo Gospod Bog rešil in pomagal, v domačijo priti.

Peljali so tadaj gospoda Bojtéka in njegovih deset tovaršov na polje. S terdnimi jerméni so jih v drevo vpregli tako terdno, da jih je usnje v roko rezalo in hudo ranilo. Kri jim je tekla iz ran. Pa Bojték je to od Boga naloženo terpljenje voljno terpel. Sej je šel samo zato romat, da bi se na mestu, kjer je Zveličar britko smert terpel, za svoje težke gréhe pokoril. Pridno

so vsi drevo vlačili in storili, kar jim je bilo mogoče.

Enega dné je gledal kralj Abderaman s svojega okna svoje sužne, kako so v potu svojega obličja drevo vlačili. Njegove oči so bile posebno na Bojtéka obernjene in vidil je, da njegova srajca vedno bela ostane, dasiravno je tako težko delal, da mu je pót s čela tékel. Ukazal ga je spreči in k sebi pripeljati. Rekel mu je: „Iz ktere dežele si ti, in kako je to, da tvoja srajca vèdno bela ostane? Sej se vunder toliko potù iz tvojega života izcedi, tudi v gerdim vremenu moraš dèlati. Povej mi, kdo ti je dal to belo srajco?“

In odgovori mu Bojték: „Predin sim šel iz Slovenskega, kjer je moja draga domačija, mi je moja ljuba ženica srajco oblekla, dokler je srajca bela, mi tudi žena zvesta ostane. — Bog daj, da bi se še kadaj zdrava in srečna vidila in vesélo v oči pogledala.“

Rekel je kralj: „Bedasti človek, moj rob ali sužnik si in če misliš, da boš še kadaj svojo domačijo in ženo vidil, se zlo motiš. Tega nikar več ne misli. Ako ti pa več ne dopade, drevo vlačiti, te bom

pa dal, kakor sim že žugal, v morju vtopiti.“ —

Malo počitka je dal kralj ubozemu možu, potem pa ga zopet v drevo upregel in gonjač je z novega z bičem nad njim švilgal in udrihal po njegovim herbtu, da je bil ves razmesarjen in razsekan, da je kri iz njegovih ran curkoma derla.

In še tisto uro je poslal kralj po nevernega viteza, kateri je bil jako lep in umen. Rekel mu je:

„Napravi se berž na pót v deželo kristjanov; poiši to in to mesto na Slovenskim in v mestu ženo moža, kateri na mojim polju orje in se Bojtéka imenuje. Ako mi jo ob njeno zvestost pripraviš, ti dam obilo zlata in srebra.“ Viditi vunder hočem, si je mislil nemarni in neusmiljeni kralj sam pri sebi, ali bom naredil ali ne, da ne bo srajca na životu tega roba več bela kakor snég.

3.

Kako ajdovski vitez v mesto na Slovenskim pride, Bojtékovo ženo poiše, in se zastonj prizadeva jo zapeljati.

Popraševal je tadaj vitez sužne kristjane, kod se pride po najkrajši poti v Bojtékovo domačijo, in ko je to zvedel, je odrinil čez morje na pot. Ves v zlatu oblečen pride v keršansko deželo in čez več dni v mesto, kjer se je pred gostivnico vstavil. Gostinčar sprejme prijazno viteza in pelje v hišo.

„Od kod pridete?“ vpraša ptujega gospoda.

Odgovoril mu je vitez ter rékel: „Od svetega groba pridem in imam v tej deželi opraviti; mislim da bom kmalo vse opravil. Ljubi mož, ali ne poznate vi v tem mestu moža z imenom Bojték? V sveto deželo se je peljal, pa spotoma je bil vjét in zdaj vlačí v deželi ajdovskega kralja drevo na polju. Slišal sim, da ima doma prav ljubeznjivo ženo.“

Ko je gostinčar to slišal, je poslal koj po Bojtékovo ženo. Komaj je slišala, da je prišel ptuj mož iz svete dežele, se je napravila in urno šla v gostivnico. Prav prijazno jo pozdravi vitez po šegi svoje dežele. Kmalo se je vsedla k vitezu in ga zdaj to zdaj uno po ljubim možu prašala. Rékel je vitez: „Ker me prašate, mila gospa, Vam tudi povem, kar vém. Vaš gospod silno terpi v daljni deželi, ker je s terdim jermenjem v drevo vpréžen. Kakor nepametna živina mora orati na polju. Gonjač ga napleta z bičem, da mu kri iz ran teče. V tem žalostnim stanu bo pač do smert ostati mogel in tu ne pomaga ne zlato ne srebro, ga iz njegove revšine réšiti.

Rekla je gospa: „Meni se zdi, da so to izmišljene marne, kar mi pripovedujete; tam moj gospod ne more biti, in gotovo je bil kak drug mož, kterega ste vidili v drevo vpreženega.“

In prašala ga je še dalje: „Gospod, v čim je pa oblečen ta mož, ki ste ga vidili orati? Povejte mi; potém bom verjela, da nisim goljfana.“

Odgovoril ji je ajdovski vitez: „To Vam hočem natanjko povedati, ljuba gospa. Srajco

ima oblečeno, ki je bela kot snég in še nobenega madeža nima, da si ravno že dve celé leti drevo vlačí, da mu pot včasí v curkih po životu teče. Le ne mislite več, da bodeíte svojega moža še kadaj živega vidili; zakaj, če ne bo hotel več drevesa vlačiti, ga bo dal Abderaman v morju vtopiti. Samo nekaj ga more rešiti iz njegove revšine in sužnosti, ljuba gospa, in to je edino v Vaši oblasti.“

„In kaj je to?“ ga vpraša urno.

„Da mene ljubíte; potem Vam bom Vašega moža zopet nazaj poslal, da ga bódete zopet vidili in se veselili njega. To se bo zgodilo koj, ko v svojo domačijo pridem. Zarotim se Vam, da bom svojo obljubo spolnil.“

Ko je to slišala, je zvesto ženo neizrečena žalost prepadla. Kakor se je préd veselila, ko je slišala, da je ptujc iz jutrove dežele prišel, ji povedat, kjé da je njeni mož in kako se mu godi, tako je zdaj žalostna bila. Rekla je: „Ali gré tadaj mojemu možu za življenje, ali pa meni za moje poštenje? Poslušajte me tadaj, ljubi gospod: Jutro zjutrej Vam bom odgovor dala.“

Zapustila je ptujca in s težkim sercom dam šla. Tu je prosila usmiljenega Boga, da bi ji v njeni sili pomagal in povedal, kako bi ljubega moža iz njegove revšine rešila, brez da bi svojo zvestost in poštenost zavoljo njega zgubila.

In usmiljeni Bog ji je poslal v sanjah svojega angeljčka, kateri je k nji stopil ter rekel: „Ti zvesta žena, ako hočeš svojega moža iz sužnosti rešiti in svoje poštenje ohraniti, se obleci kot minih in odstriži si svoje lase. Vzemi potem harpo in pojdi za ajdovskim vitezom, ko bo šel iz mesta. Na cesti se k njemu pridruži in prenočuj z njim, pelji se z njim čez morje in s svojim petjem in brenkanjem boš svojega Bojtéka rešila v veliki časti.“

Drugo jutro je šla žena zopet v gostivnico in je dala vitezu odgovor; rekla je: „Ljubi gospod, Vaša želja ne morem spolniti; kakor sim dozdej svojo žensko poštenost obvarovala, jo hočem tudi prihodnje še ohraniti. Nej se zgodi volja dobrotljivega Boga, kateri mi je življenje dal in vse reči po svoji sveti volji vodi. Gotovo mi bo po svoji milosti drazega moža rešil iz stisk in

revšine in mi ga nazaj dal po dolgi britki ločitvi.“

Na to je rekel gospod iz ajdovske dežele: „Nej Vam le ne bo predolg čas, dokler Vaš gospod nazaj pride, ljuba žena; neumnica ste pa, da se v mojo voljo ne vdaste. Kmalo bode to obžalovali.“

Pobožna žena ni na to nič odgovorila. Priklonila se mu je in zapustila viteza. Ta se je kmalo na pot napravil, in drugi dan so ga vidili iz mesta jahati.

4.

Kako zvesta žena s ptujcom potuje in spotoma s svojo harpo tovaršu čas krati.

Ko je žena dam prišla, je storila, kakor ji je angelj svetoval. Svoje rumene lase si je po miniško ostrigla, potem miniško obleko oblekla, svojo harpo čez ramo obésla in se na konja vsedla. Kukala je, kadaj ajdovski vitez iz mesta pride in ko je prišel, je za njim po cesti jahala in ko se je čez nekaj časa pred gostivnico vstavil, je tudi ona konja tjé peljala.

Gostinčar jo je prijazno pozdravil, ko je pred hišo se vstavila. „Bog vas sprimi, ljubi gospod,“ je rékel; „kam romate?“ Odgovorila mu je: „Čez morje bi šel rad.“ Prijel je gostinčar konja za berzde in ga peljal v hlev, kjer mu je dal ovsu zobati.

Žena je šla v hišo, kjer je vitez že pri mizi sedel. Prijazno ji je napil ter rékel: „Gospod, ali hočete z nami jesti?“ Odgovorila mu je: „Doma sim denarje pustil, pa tudi doma nimam veliko v premoženju, ker moram vedno skrbeti, da po postavah našega reda (ordna) živim.“ „Le vsedite se sim,“ je rekel vitez ženi v miniški obléki, „bom jez plačal, kar bodele zajedli, častitljivi brat.“

Ni se dolgo branila in vsedla se je k vitezu, jedla in pila je z njim, kakor se ji je poljubilo. Po kosilu ji je mogel gostinčar harpo prinesti. Začela je brenkati in peti, da so se vitez in vsi gospodje, ki so bili pri kosilu, zlo veselili. Ko je gospôdi v gostivnici dovolj kratek čas delala, je šla v stanico poslov. Tu je eno okroglo zabrenkala in zapéla. In nabralo se je hlapcov in dékel in začeli so plesati in skakati, da je bilo veselje gledati jih.

Potem se je obernal vitez iz ajdovske dežele zopet k ženi in rekel je; „Ljubi gospod, kam imate namen popotovati? povejte mi!“

Odgovorila mu je: „Rad bi šel čez morje k svetemu grobu; pa bojim se, da mi bo pred brešno pošlo.“

Rekel je: „Pojdite z mano in celo pot Vas bom preskerbel s pijačo in jedjo.“ Za to se minih kaj lepo zahvali.

In šla sta skup do morja, kjer so barke stale. Vsedla sta se na eno, da bi se prepeljala. Dobro sapa sta imela, pa vunder sta več dni na morju ostala; zakaj več kot dvanajst dni vožnje je bilo od kraja, kjer sta odrinila, pa do dežele, v katero sta se peljala. Romarji, kateri so se tudi peljali, in mornarji so imeli dovolj kratkega časa, zakaj minih se je vsedel na barki kam, je vzel svojo harpo v roko in pod milim jasnim nebom v sončnim siju marsiktero veselo zabrenkal zraven pa tako lepo pel, da se niso samo ljudje na barki veselili in radovali, ampak še ribe so svoje glave iz morja molile ali so skakale iz vode, da bi svoje veselje pokazale. Tako jim je čas kmalo pretékel

in naenkrat zavpijejo mornarji: „Na suhim smo, na suhim!“ in veseli so stopili na deželo.

Ko so bili vsi na suhim in so tudi blago na deželo spravili, je stopila žena v miniški obleki k vitezu iz ajdovske dežele ter rekla: „Ljubi gospod, zdaj se bova mogla ločiti; povejte mi pa še pred, ktera je prava pot k svetemu grobu?“

Odgovoril je: „Nikakor ne; ne bova se ločila, še nekaj časa morate z mano iti. Sabo vas vzamem v mojo domačijo; tam bode te meni in kralju Abderamanu kratek čas delali, in kar bode te potem od njega terjali, to Vam bo dal; za to sim Vam jez s svojim življenjem porok.“ In šla sta skup naprej.

5.

Kako je Bojtékova žena h kralju Abderamanu prišla, mu s svojo harpo mnogo veselja delala, zavaljo česar si je smela tudi kaj izvoliti.

In zgodilo se je, ko sta ajdovski vitez in žena nekaj časa skupej potovala, da sta šla memo polja. Ondi je mnogo robov ali

sužnih drevo vlačilo in gonjači so jih hudo bili. Vidila je tu žena tudi enega, ki je bil njenemu možu podoben. Pa komaj ga je poznala, silno bled je bil in shujšan. Pa srajca, ktero je kot edino obléko nosil, kadar je drevo vlačil, je bila še čista in bela kot sneg na njegovim životu. Oh kako je pobožni ženi serce trepalo! kako rada bi bila šla k njemu in ga serčno objéla; pa smela še ni želje svojega serca razodéti. Ko je pa memo ubozega Bojtéka šla, ga je pozdravila prijazno v jeziku svoje domačije, in je urno svojo kuto čez obraz potegnila, da je ni mogel v obličje viditi. Pa tudi se ni hotla sama priča ajdovskega viteza izdati. Zakaj ko je svojega nesrečnega moža vidila, so ji solze oči zalile, ki so ji zdaj čez lica tekle, brez da bi jih bil kdo vidil.

Ne dalječ od ondi je stalo poslopje kralja Abderamana. Ko je z oknja vidil, da se njegov vitez verne in še en tovarš z njim pride, jima je prišel prijazno naproti. Pa kmalo se je obrnil k vitezu in mu je rekel zabavljivo: „Bog te sprimi, no kako si obljubo spolnil, ktero si mi storil pred odhodom? Bojtékova srajca je še bela in

čista in vunder še vlačí drevo tako težko, da mu pot z života na tla teče.“

Vitez mu je odgovoril rekoč: „Gospod kralj, zaslišite pravo resničo, kako se mi je godilo. Bil sim v tistim mestu in sim ženo tega moža poiskal; pa verjemite mi, da še nisim vidil bolj stanovitne žene vse svoje dni. Še zdaj bi bil lahko ondi, če bi bil hotel čakati, da bi bila moja želja spolnjena. Tudi ima toliko prijatlov in žlahte v mestu, da bi se mi bilo slabo godilo, če bi bil hotel s silo kaj opraviti. Živ bi ne bil prišel iz mesta.“

Rekel je kralj: „Pustiva to govorjenje; povedi mi pa ljubi prijatelj, od kod mi pripelješ tega miniha s harpo? ta nam bo lahko kratek čas delal.“

Vitez mu je pa odgovoril: „Gospod kralj, ta minih je šel celi čas iz tistega mesta z mano in mi je s svojo harpo marsikaj veselja naredil. Še nikolj nobenega nisim slišal, kar živim, ki bi bil bolj znal na harpo brenkati, kakor ta. In tudi péti zna k strunam kakor angelj v nebesih. Zavoljo tega sim ga k Vam pripeljal, ker dobro vem, da mu bódete v dar dali, kar si bo želel, če Vam bo veselje délal, kakor ga je meni.“

Na to je rékel kralj: „Dobro; bomo tadaj slišali, kako zna tvoj minih kratek čas delati. Ako bo svojo reč dobro opravil, da bo mene veselilo, ima dobro plačilo prejeti.“

Stopila je pobožna žena pred kralja in rékla: „Če mi dovolite, žlahtni gospod in kralj, Vam bom pokazal, kaj s svojo maló umetnostjo zamorem.“

Najpervo je vzela harpo in jo tako močno igrala, da je čversto péla; zraven je pa pela mične pèsmi, ktere so kralju serce in ušesa tako razveselile, da je bilo v njegovim očesu veselje njegovega serca brati. Tu se je spomnila žena angeljevih besed in njeno serce je veselo upanje občutilo.

Potem si je rekla citre prínesti; z enako umetnostjo je tudi na njih strune preberala. Nazadnje so ji mogli tudi gosle prínesti. Tako umetno je lok po strunjah peljala, da so gosli sladke sladke glase dajale.

Tako je na tri viže kralju veselje delala. Ves veselja je bil vnét in z veselim pogledom je rékel: „He, ljubi gost, prav mojster ste! Tako še nisim nikolj nobenega na harpi, citrah in goslih igrati slišal; zavoljo tega bodite veséli, umetni mož in

izberite si kako plačilo ali kako milost, da Vam jo skažem; pri moji kroni, spolnil bom Vašo prošnjo in bo nej kakoršna koli. Pred vsim Vam pa rečem, da mi najmenj en mesec na mojem dvoru ostanete in kratek čas delate. Vsega, česar potrebujete, bote iméli obilo.“

Priklonila se je žena kralju in lepo zahvalila. „Pomislil bom,“ je rekla, predin je šla od kralja, „ktero milost nej si prosim; povedal Vam bom v enim mescu.“

Pač dobro je že tisto uro vedla, kaj bo prosila, pa vunder je svoje serce še posilila, da bi si toliko bolj gotova bila, da ji bo prošnja spolnjena.

6.

Kako si je izmed vjetih kristjanov svojega moža zbrala in iz sužnosti rešila.

Mesec je kaj kmalo pretekkel, v katerim si je žena pomislit imela, kaj bi kralja prosila. Stopila je pred viteza, s katerim se je peljala, in rekla: „Izpustite me, ljubi gospod;

prav svét čas se bliža, v katerim moram po postavah svojega reda živeti. Kakšno plačilo bom prejel od kralja?“

Odgovoril ji je vitez: „H kralju grem, da se z njim poménim in Vam njegov odgovor prinesem.“ Potem je šel h kralju, se z njim posvetovat. — „Žlahtnega konja bom dal minihu,“ je rekel Abderaman, „in še tavžent cekinov po verh.“

Ko je bila zdaj žena pred kralja poklicana, je rekla: „Ne zamerite, mogočni kralj in gospod, meni moj red ne pripusti, na konje sedati, tudi ne smem zavoljo obljube nobenega gotovega denarja pri sebi imeti. Pa veliko milost mi znate skazati, če mi kristjana daste, ki bi mi zvest brat bil, s katerim bi od tod šel. Sam težko hodim; tovarša mi je treba, ki bi tudi moj varh bil.“

In rekel je vitez: „Vzemite si tistega, ki se Bojtéka imenuje.“

Vitez je dobro vedel, zakaj da je ravno tega ženi priporočil.

Potem je rekel kralj zvesti ženi: „Pojdite sami, ljub moj gost, na polje, kjer robovi orjejo, in poišite si ga, kateri se Vam

bo pravi zdel. Tam si ga lahko izberete, in ktereга si izberete, tisti nej gre z vami.“

Potem je rekel vitez: „Gospod minih, prepustite to meni; jez Vam bom moža pokazal, kateri se Vam spodobi kot tovarš in ktereга sim Vam že imenoval; ta je Bojték. Prav ljubo bi mi bilo, če bi šel od tod, da bi ga kralj več ne vidil. Kolikorkrat ga pogleda, moram zabavljive besede slišati: „Njegova srajca je vunder še bela!“ in teh besed me je zlo sram.“

Žena je rekla: „Ljubi gospod, le pokažite mi tega moža, da bom vidil, kako mi bo dopadel, ali je mlad ali star; tako bi se morda zgodilo, da ga izvolim.“

„Prav pripraven bo za Vas;“ je rekel vitez.

Šla sta zdaj oba na polje, kjer so robovi orali. Od enega drevesa do drugega je šla žena in je tožbe vsacega poslušala. Vsi so bili vjeti in so svojo silo tožili. Nazadnje pride tudi k svojemu ljubemu Bojtéku in mu reče: „Ljubi brat, ali me hočeš spremiti na moji poti v deželo kristjanov?“

Ves vesel odgovori Bojték: „Rad, moj ljubi gospod; če me tukaj s tega drevesa

rešite, Vam bom rad hvaležno služil in bom za Vas živel in umerl.“

Na to se oberne žena k vitezu in reče: „Poglejte, to je tisti, kateri je pravi in ktere ga bi rad imel, svojega tovarša.“

Zdaj je stopil vitez k vjetemu Bojtéku mu razveže jermenje, s kterimi je bil k drevesu vprežen in ga izroči zvesti ženi, ki bi se bila tako rada glasno radovala, ko je svojo roko v njegovi deržala; pa še zmiraj je skrivala, kaj je njeno serce čutilo.

Potem je dal ajdovski vitez pismo pisati, v kterim je bilo pisano, da smeta povsod iti v celi deželi in se peljati čez morje. Na pismo je pa še pritisnil pečat svojega kralja.

7.

Kako pobožna žena s svojim možem v domačijo popótje, pa je on ne spozna in kako ne dalječ od svojega mesta od njega slovo vzame.

Ko je bil gospod Bojték po svoji ženi iz sužnosti rešen, sta se napravila v svojo

domaćijo nazaj. Kadar sta na svojim potovanju blizo kakega mesta prišla, je rekla njemu: „Brat, le dalje jahaj, jez grem peš skozi mesto, da živeža za oba zaslužim.“ Potem je šla od hiše do hiše, je na harpo igrala in zraven pela. Tako si je dovolj živeža zaslužila, tako da sta bila oba preskerbljena. Dokler sta po ajdovski deželi potovala, se njima ni nobena krivica zgodila; sej sta imela kraljevo pismo sabo.

Tisti čas je hotel tudi neki grof, kateri je bil kristjan, se čez morje peljati. Barka je že pripravljena stala in je hotla ravno odriniti. Še o pravim času je prišla žena s svojim možem do brega. Rekla je grofu: „Gospod vzemite tudi naju dva sabo v čast Jezusa Kristusa!“

Rekel je grof: „Odreči vama ne morem vajine prošnje, dasiravno je moja barka zlo obložena. Pa skerbi me, ker nimam nobenega pisma od kralja.“

„Tu bodeva ma dva pomagala,“ je rekla žena, in mu pomoli svoje pisma, kakor če bi mu ga bil kralj po nji poslal.

Ves vesel steče grof h gospodarju barke in mu pokaže pisma s kraljevim pečatom. Gospodar je poklical svoje služab-

nike ter rekel: „Zdaj smo na terdnim, in čas je zdaj. Nategnite kraljevo bandéro!“ In storili so, kakor jim je bilo rečeno.

Ker je dober véter vlekel, so prišli kmalo čez morje. Ko je barka k bregu priplavala, sta od grofa slovo vzela. Žena mu je dala roko ter rekla: „Gospod, zdravi ostanite!“

Grof je rekel: „Častitljivi brat, spomnite se mene, kadar bodete doma v svoji celici; vzemite to malo za popotnjo, kar Vam dam!“

„Se Vam lepo zahvalim!“ je rekla žena, „Bog nej Vas ohrani vse milostivo.“

Zdaj sta popotovala po suhim in prideta tako dalječ, da nista imela več kot dan hoda do svojega doma. In Bojték še ni svoje žene spoznal. Zdaj se je hotla žena tudi od svojega tovarša ločiti in rekla je: „Brat, pojdi mirno in Bog nej te obvarje. On nej ti poverne tvojo bratovsko ljubezin. Jez grem po najbližnji poti, da v svoj klošter pridem.“

Bojték je rekel: „Prosim Vas, ljubi gospod, pojdite z mano v mojo hišo. Dobro se bote imeli z mojimi prijatli, kadar dam pridem.“

„Jez pa tebe prosim,“ je rekla žena, „če hočeš tako dober biti, mi majhen kosček tvoje srajce dati; o svojim času ti ga bom nazaj dal. Če bi me morda moj prednik iz kloštra izgnal, bom prišel v tvojo hišo in to znamenje v tvojo srajco vstavil. Potem boš dobro vedel, da te nisim goljfal.“

Bojték je rekel: „Če se bo kadaj zgodilo, bom vse storil, da bom Vam ljubezin in čast skazal v svoji hiši.“ In izrezal je kosček iz svoje srajce in slovo sta vzela.

8.

Kako gospod Bojték v svojo hišo nazaj pride in mu njegovo ženo opravljajo, kakor če bi mu ne bila zvesta ostala.

Ko sta se ločila, je šla žena skozi dolg gojzd, in je prišla davno pred svojim možem v mesto. Tu je miniško kuto slekla in svojo žensko obleko oblekla. Vesela je prišla v svojo hišo nazaj. Pa njena taša jo je s kaj gerdimi besedami sprejela. „Tako?“ je rekla zabavljivo, „ali prideš vunder še enkrat dam? kdo vé, s kom si se dozdej potepala. Nej bi le gospod

Bojték prišel, bi mu že povedala, kako si se obnašala.“

Odgovorila je pobožna žena: „Nič se ne bojim, če prav moj Bojték pride; toda zgolj resnico mu morate govoriti.“ Toda taša ni tega storila.

Drugo jutro pride Bojték dom. Še preden je hišna gospodinja svojega moža pozdravila, jo je že hudobna taša črnila rekoč: „Ej, moj ljubi sin, kje si tako dolgo ostal? dobro da si zopet doma. Človek bi mislil, da je tvoja žena že družega moža vzela. Ne v cerkvi ne na cesti je ni bilo viditi. Dobrega ne morem nič od nje povedati; že eno celo leto in dva mesca je ni nihče videl.“

Bojték je rekel na to: „Mati, ne govorite tako; dobro in pošteno ženico imam, to kaže moja srajca na životu, ki je tako bela in čista ostala.“

Hudo govorjenje matere se Bojtékovemu sercu nič ni prileglo. Še le ko so drugi tudi poterdili, kar je mati govorila, je verjel opravljanje.

Bojték še ni bil dolgo doma, so prišli že njegovi prijatli in žlahtniki, mu srečo vošit, da se je zdrav vernil.

In enega dné je napravil veliko pojedino, pri kateri so bili vsi prav židane volje. Samo taša je zopet začela:

„No, ljubi gospodje in prijatli, kdo vas je vidil hišno gospodinjo v celim létu in dveh mescih le enkrat?“

Ko so to slišali, so se spogledali in nekteri so rekli: „Sej res ne moremo nič dobrega od nje povedati; pri družih moževih ali pa kje drugje je bila. Kjé, ne vemo povedati. To ni ne Vam ne nam čast, ljubi prijatel.“

Zdaj še le se je Bojték razjezil, ko je slišal, da ne samo njegova mati, ampak tudi žlahta in prijatli hišni gospodini tako slabo hvalo dajejo. Ves serdit je rekel: „Ako je rés, kar mi vi povéste, bom dal svojo ženo s pesmi od hiše sognati, kakor sim ji pred svojim odhodom žugal, ako mi svojega poštenja ne ohrani.“

Ko je pobožna žena to slišala, je žalostna vstala in šla, brez da bi bila kaj govorila. Sej je dobro vedla, da ji vse izgovarjanje ne bo nič pomagalo.

9.

Kako se je skazalo, da je bila žena, ktera je svojega moža od drevesa rešila in kako se je Bojték nad zvestostjo svoje žene veselil.

Ni dolgo terpelo, kar se zasliši na cesti glasno brenkanje strun. Bojték in vsi so hiteli k oknu, poslušat, od kod taki glasovi pridejo. Zdaj zagleda miniha na cesti stati, kateri ga je v sveti deželi z drevesa rešil. Minih je pa tako umetno na harpo vdarjal kakor takrat, ko je pred ajdovskim kraljem brenkal, ali tam, kjer je za pijačo in jed igral. Ves vesel pokliče Bojték miniha rekoč: „Pridite gori, častitljivi gospod, da Vas bomo tu poslušali.“

Ko je gori prišel, je rekel Bojték: „Bog Vas sprimi, ljubi brat!“ Za roko ga je prijel in za mizo na mesto starašina peljal ter rekel: „Bog vam poverni bratovsko zvestost, ki ste jo meni skazali, ko sim v daljni jutrovi deželi v revšini in sili koper nel, morebiti, da Vam zamorem zdaj Vašo ljubezin plačati?“

Zdaj je minih svoj obraz na stran obrnil in je kuto bolj naprej potegnul, da bi ženskega obličja ne spoznali, in je rekel: „Ljubi brat, kje je tvoja ljuba žena, od ktere si mi toliko pripovedoval?“ Odgovoril je Bojték: „Ravno kar je bila še tukaj.“

Taša je bila tudi zdaj koj pri roki. Rekla je: „Po celi hiši sim jo iskala, pa je nikjer ne moram najti; zavaljo poštenja njenega moža ne govorimo več od nje. Gotovo je šla zopet od tod po svojih skrivnih potih, kjer je nihče ne vidi, posebno, ker svoje stare zvijačosti ne more pustiti.“

Bojték je rekel: „Bogu bi jo mogel tožiti, če meni, ki sim tako žalostne pota imel, nezvesta postala!“

Komaj je to izgovoril, kar vstane minih iz za mize in reče priča vsih: „Bojték, ti imaš pošteno ženo, ktera ti je pošteno zvesta ostala.“ To izgovorivši je spustil miniško haljo na tla in pred osupnjenim Bojtékom je stala njegova žena.

„Poglej, moj ljubi Bojték,“ je rekla, „tu imam kosček tvoje srajce, ki mora enako velik biti, in to tu je pismo ajdovskega kralja, ktereга nama je dal vitez pri drevesu. Poslušajte me tadaj vsi, kje sim bila

eno leto in dva mesca; v revšini in nadlogah sim živela, dokler nisim svojemu dragemu možu življenja otela.“

Gospod Bojték je bil tako vesel, da ni vedel kaj začeti. Rekel je: „Hvala ti, ljuba blaga žena, da si mi bila tako zvesta; položim ti bom, dokler bom živel in tvojo zvestost ti bom povračal, kakor mi bo moč.“ To izgovorivši, jo je serčno objel.

Zdaj še le so prišli prijatli k Bojtéku, mu prav srečo vošit, ker mu je njegova žena tako zvesta bila. In so bili popred že židane volje, so bili zdaj še bolj. Radovali in veselili so se vsi, da je vse terpljenje vožnje in vsa revšina v jutrovi deželi le pomagala, zvestost žene pokazati.

